

PREKOP POSMRTHNIH OSTANKOV GROFA JANKA DRAŠKOVIĆA IZ GORNJE RADGONE V ZAGREB

Prispevek opisuje, na podlagi notarskega zapisa, prekop posmrtnih ostankov znanega ilirca Janka Draškovića, grofa Trakoščanskega, leta 1893 s pokopališča v Gornji Radgoni in prenos le-teh v Zagreb.

Iz ohranjenih zdravniških receptov se posredno vidijo tudi vzroki njegove smrti leta 1856 v Radgoni.

Uvod

Gornja Radgona, majhna občina z nekaj več kot 800 prebivalci, na desnem bregu reke Mure, ter njena sosedja, mesto Radgona (Radkersburg) s skoraj 2600 prebivalci na levem bregu Mure², sta se v zgodovino slovensko–hrvaških odnosov zapisali po malo znanih podrobnostih iz življenja oz. smrti velikega hrvaškega politika in utemeljitelja ilirizma grofa Janka Draškovića.

Janko Drašković, grof Trakoščanski, je bil rojen 20. avgusta 1770 v Zagrebu, umrl pa je v Radgoni 1856. V bolnici v Radgoni (danes avstrijska Radgona) je bil na zdravljenju in bil pokopan na pokopališču v Gornji Radgoni (danes slovenska Radgona). Mesto Radgona namreč vse do začetka 20. stoletja ni imelo svojega pokopališča. Posmrtni ostanka grofa Draškovića so položili na gornjeradgonskem pokopališču v eno od tamkajšnjih grobnic. Tu je počival vse do 13. junija 1893, ko so njegove posmrtni ostanke prepeljali v Zagreb.

O prekopu je zapisal poseben notarski zapisnik radgonski cesarsko-kraljevi notar Oton Ploj:³

Poslovno število 702

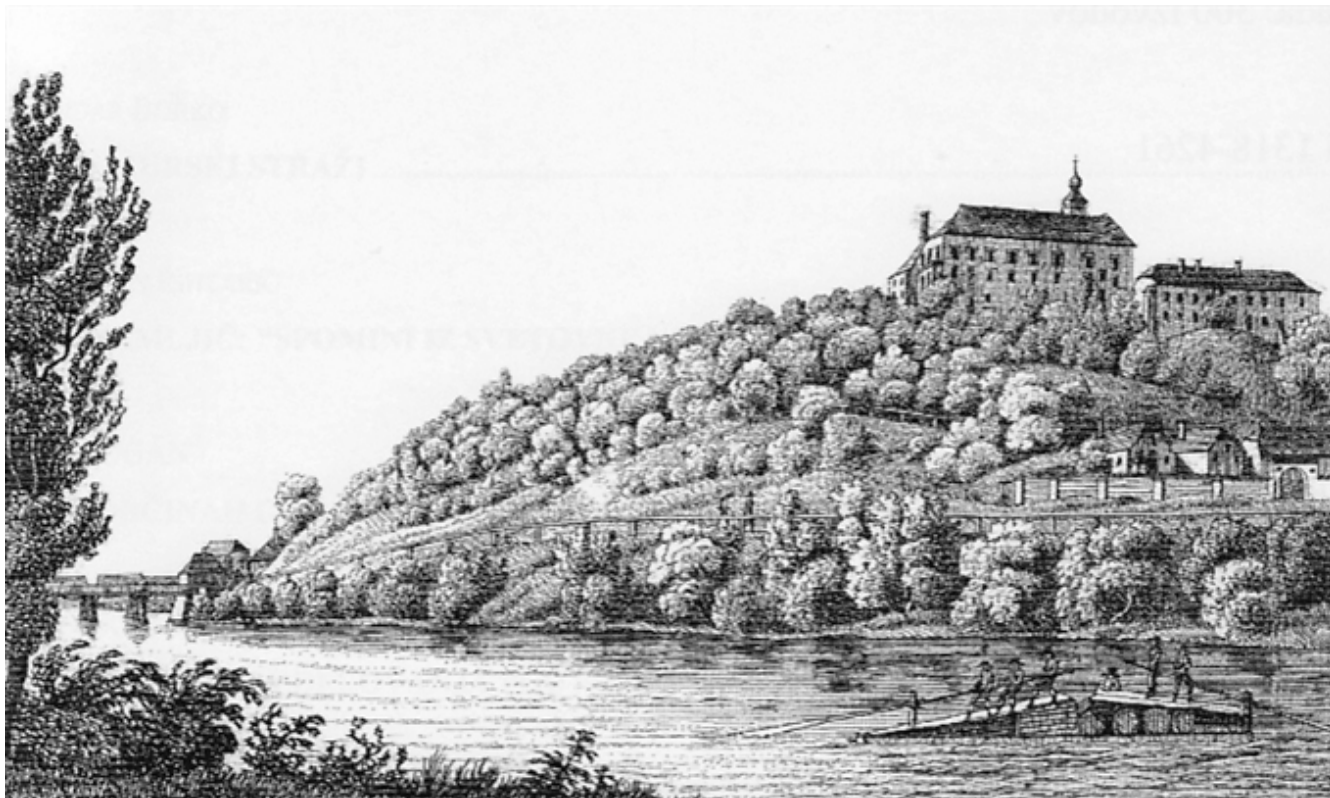
Izvirnik

Pred menoj Otom Ploj cesarsko kraljevskim notarjem v Gornji Radgoni na Štajerskem so meni osebno znani gospodje: kanonik Josip Lehpamer iz Varaždina, tajnik Matice Hrvatske, Ivan Kostrejškič, odbornik Matice Hrvatske profesor Luka Marjanović iz Zagreba, Anton Belšak župnik pri Svetem Petru pri Radgoni, pater Emeran Šlander, oskrbnik Admontskih posestev v Gornji Radgoni, Franc Moravec in Matija Vavpotič, kaplana pri Svetem Petru pri Radgoni, dr. Josip Gorički, odvetnik v Gornji Radgoni dali sledečo

Izjava

Mi podpisani smo bili navzoči pri izkopavanju ostankov blagopokojnega gospoda Janka grofa Draškovića Trakoščanskega, ki se je vršilo dne tekočega leta tisoč osemsto tri in devetdeset ob navzočnosti cesarsko kraljevskega okrajnega zdravnika gospoda Doktorja Lešun (Lešan) iz Ljutomerja ob četrti popoldan na pokopališču v Gornji Radgoni. Gospod Franc Schrafl, cesarsko kraljevski davčni kontrolor v Radgoni, grobokop Franc Velcl in njegova mati Ana ter Franc Srt viničar v Policah, Janko Pelcl, kmet v Policah, ki so že poprej nam natanko popisali mesto, kjer leži truplo blagopokojnega grofa Draškovića, pokažejo mesto v raki namreč na desni strani od odprte rake in izjavijo soglasno, da je za krsto rajnega grofa Draškovića postavila krsta matere gospoda Franca Schrafl, gospe Marije (pripisano s svinčnikom – Karoline) Schrafl.

- ¹ **Dr. Ivan Rihtarič**, direktor Ljudske univerze v Gornji Radgoni, Trg svobode 4, 9250 Gornja Radgona.
- ² Ortsrepertorium von Steiermark (1890), Wien 1893, str. 225 in 306.
- ³ Pokrajinski arhiv Maribor (zapuščina dr. O. Ploja).

Grad Gornja Radgona, Kaiser Suite 1830.

To izjavo potrdil nam je tudi gospod Andrej Simonič, župan⁴ gornjeradgonski, osemdesetletni starček, ki je spremil blagopokojnega grofa Janka Draškoviča kakor vse druge v isti raki počivajoče ude Schraflove rodovine k zadnjemu počitku in sam na svoje oči videl, kam da so se krste gospoda grofa Draškoviča kakor tudi krste udov Schrafl - ove rodovine postavile.

Grobokop Franc Velcl in njegov pomagač Franc Osojnik, kakor tudi Franc Sert podali so se potem v rako ter najprej ostanke nad grofom počivajoče Karoline Schrafl jako pazljivo odstranili, nakar so se ostanki truge grofove kakor mesingasti okraske in obroči prikazali, ko so še te okraske in ostanke skoraj popolnoma sprhnelega lesa krste – kakor se je še iz teh ostankov razločiti dalo, bila je krsta iz hrastovega lesa – odstranili, prikazala se je popolnoma intak⁵ svilnata odeja in ko odgrne grobokop⁶ to odejo, ki tudi delno odgrnjena ni razpadla, pri-

kazale so se kosti rajnkega gospoda Janka Draškoviča in vlasulja popolnoma intakt in polnoštevilni varovani po svilnati odeji v katero so bili pokriti.

Grobokop pobral je pazljivo iz prsti kost za kostjo in spravil jo v posebno posodo. Kostni umivale so se v karbolni vodi in potem položile v krsto, katera se je potem v naši navzočnosti po Johannu Fridrich iz Radgone zalotala ter v povrhnjo krsto spravila, ki se je potem s ključem zaklenila. Ključ shranil je gospod Ivan Kostrenčič.

*V Gornji Radgoni,
dne dvanajstega junija in trinajstega junija
tisočosemstotriindevetdeseti.*

4 Pravilno Jožef Simonič, župnik, v času ekshumacije posmrtnih ostankov grofa J. Draškoviča je živel v pokoju v Gornji Radgoni.

5 Nedotaknjen.

6 Grobar.

Sledijo podpisi: *Josip Lehpamer kanonik, Ivan Kostrenčič, tajnik matice Hrvatske, dr. Luka Marjanovič, kraljevski vseučilišni profesor i odbornik Matice Hrvatske, Anton Belšak župnik, Emeran Šlander Admontski kapitulat in oskrbnik Admontskih posestev, dr. Josip Gorički odvetnik v Gornji Radgoni, Fran Moravec kaplan in Matija Vavpotič kaplan (vsi lastnoročno).*

O tem sem napravil ta notarski akt ter ga meni znanim začetkom imenovanim gospodom prebral, ki so ga, ko so ga sami še posebej prebrali, odobrili ter lastnoročno pred menoj podpisali.

Slednjič še izjavim jaz podpisani cesarsko kraljevski notar, ki sem bil tu Otto Ploj c. kr. notar l.r. tudi pri izkopavanju ostankov pokojnega grofa Draškovića od konca do kraja navzoč, da potrjujem tudi resničnost predstoječe izjave iz lastnega opazanja in osvedočenja.

*V Gornji Radgoni,
dne trinajstega junija
tisočosemstotri in devetdeset.*

Koleki 1.fl.

Okrogla štampljka:

*Otto Ploj c. kr. notar l.r.
Otto Ploj c. kr. notar v Gornji Radgoni
na Štajerskem*

k.k. Notar in Ober – Radkersburg in Steiermark

Prvi odpravek sem gospodu Ivanu Kostrenčič, tajniku » Matice Hrvatske « v Zagreb izročil.

*V Gornji Radgoni,
dne trinajstega junija
tisoč osemsto tri in devetdeset.*

(dvojezična štampljka)

Otto Ploj c. k. notar l.r.

Kolek za 50 krajcarjev je nalepljen na prvo stran tega akta, drugi kolek za 50 krajcarjev pa na zadnji strani tega akta.

Kaj je bil vzrok smrti grofa Janka Draškovića?

V Pokrajinskem arhivu v Mariboru je ohranjenih kar nekaj zdravniških receptov, iz katerih se da razbrati vsaj nekaj namigov o njegovi bolezni in posledično tudi za njegovo smrt.

Recepte so izdali različni zdravniki iz Reke (npr. Pietro Rigotti) in Radgone, nekaj pa jih ni označenih s krajem izdaje. Vsi pa so napisani na naslovnika Janka Draškovića. Kot so, po pregledu vsebin receptov, ugotovili zdravniki in farmacevt, se ni bilo mogoče odločiti za končno mnenje o bolezni in smrti. Vsi pa so se strinjali, da so omenjeni recepti predpisovali zdravila za znižanje temperature, kot močni narkotiki, analgetiki in kot zdravila proti krčem. Zdravili valeriana⁷ in veratrin⁸, ki sta bili pogosto predpisani v omenjenih receptih, delujeta kot pomirjevali. Mnenje farmacevta je bilo, da so simptomi, ki so se blažili s tem zdravilom, lahko napovedali zelo težko bolezen.

Pri receptih je bil priložen še tudi listek, napisan ročno, z naslednjo vsebino: *Janko grof Draškovič, rojen 20.10.1770 v Zagrebu. Kot kavalerijski⁹ častnik se je udeležil obleganja beogradske trdnjave leta 1789. Služil je kot vojak 18 let. Udeležil se je hrvaške vstaje 1809, potem pa odšel v Pariz. Leta 1832 se je vrnil v Zagreb 62 let star. 86 let star je umrl v Radgoni v Schrafflovi hiši dne 14. rženega cveta¹⁰ 1856.*

Prenesen v Zagreb 12.5.1893¹¹.

7 Baldrijan. Izvleček baldrijana so vsebovale nekdanje Hofmanove kapljice, ki so bile proti srčnemu popušcanju.

8 Alkaloid, močan strup mehiške lilije – sabadile.

9 Konjeniški.

10 Junij ali rožnik, tudi rožencvet. Toda, v vseh enciklopedijah je zapisan Draškovićevega meseca smrti 14. januar.

11 Kot sem že ob koncu prispevka omenil, je pri datumu izkopa trupla, zopet prišlo do napačnega datuma. Po vsej verjetnosti je do napake prišlo spontano, saj je bil izkop trupla izvršen v dveh dneh, 12. in 13. junija 1893.

Duhovit pisatelj, pesnik in voditelj mladih ilircev je ustanovil Ilirsko čitalnico, narodno gledališče, gospodarsko društvo in narodni muzej. Leta 1842 Ilirsko matico, ki se je spremenila v Hrvatsko matico.

Očitna napaka pri datiranju prenosa posmrtnih ostankov grofa Janka Draškovića, ki pa ne spremeni bistvenih značilnosti vsega dejanja, ki sem ga osvetlil s tem prispevkom. Medicinsko–farmaceutsko znanost pa sem morda izzval, da poda končne izsledke o bolezni in vzroke za smrt velikega moža hrvaške zgodovine 19. stoletja.

Ključne besede

Janko Drašković, grof, Ilirska čitalnica, Ilirska matica, hrvatska matica, Gornja Radgona.

Viri, literatura

- Ortsrepertorium von Steiermark (1890), Wien 1893, str. 225 in 306.
- Pokrajinski arhiv Maribor, zapuščina dr. O. Ploja.

Povzetek

Janko Drašković, grof Trakoščanski, je umrl v štajerski Radgoni (danes Bad Radkersburg v Avstriji) leta 1856 ter bil pokopan v grobnico družine Schrafl na pokopališču v sosednji Gornji Radgoni (danes slovenska Radgona). Tam je bila po 37 letih (13. junija 1893) izvedena ekshumacija. Posmrtni ostanke so v prisotnosti številnih prič, tudi iz Zagreba, skrbno položili v posebno krsto in jo prepeljali v Zagreb.

O izkopu je bil sestavljen poseben notarski zapis gornjeradgonskega notarja dr. Otona Ploja, podpisan in izročen tudi predstavnikom Matice Hrvatske.

O zdravljenju bolezni grofa Draškovića je ohranjenih nekaj zdravniških receptov, ki nam lahko vsaj delno pokažejo tudi na vzroke za njegovo smrt.

Vsi indici kažejo na to, da grofa Janka Draškovića smrt ni doletela naključno v Radgoni (Radkersburgu) na poti v neznano nemško zdravilišče, kot navajajo nekatere enciklopedije, temveč se je ostareli grof namensko zdravil v tamkajšnji bolnišnici.

Povezanost slovensko–štajerskega območja in bližnjega Medžimurja se je poleg Stanka Vraza že pred tem pokazala tudi v tem primeru iz druge polovice 19. stoletja.